

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk Maanedsskrift

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland

ved Cl. Eskildsen og H. Lausten-Thomsen.

INDHOLD:

M. H. Nielsen: Fra den gamle Kniplestue. — A. Bjer-
rum: Nogle vestslesvigske Beretninger om hensat Brand.
— Axel Lange og Chr. Seeberg: Nogle sønderjydske
Planter, deres Navne og deres Stilling i Folkloren. —
Cand. phil. Peter Essom: Selvstyrepengenes Saga —
Samleren.

Nr. 5. — 1. NOVEMBER 1928. — 5. Aarg.

KJØBENHAVNS HANDELSBANK

KJØBENHAVN

ETABLERET 1873

Aktiekapital (fuldt indbetalt) . . . Kr. 50.000.000

Reservefond 30.713.665

FILIALER I:

AABENRAA - AARHUS - ESBJERG - GRAASTEN
HADERSLEV - HORSENS - KALUNDBORG - ODENSE
RANDERS - RØNNE - SØNDERBORG - TOFTLUND
TØNDER - VIBORG - VARDE

Biler udlejes

altid pæne og under paalideligt

Førerskab.

Ogsaa over Grænsen.

H. Jensen Toft

Humlekærren, Tønder

Tel. 255.

Paa Ratebetaling sælges:

Dame- og Herrearmbaandsuhre
Stueuhre, Grammofoner,
rustfri Knive, Sølvplet o. s. v.

Forlang Tilbud.

Importlageret

St. Kongensg. 81, København K.

Nye Bøger:

H. P. Hanssen: Et Tilbageblik. Gyldendal. — Holger Hjelholt: Treitschke og Slesvig-Holsten. C. A. Reitzel. — Hans Storm: Levende Hegn. H. Aschehoug & Co. — Marcus Lauesen: Guds Gøglere. C. A. Reitzels Forlag. Sprogforen. Almanak 1929. — Henrik Hansen: Sønderjyllands Hist., Tekst til en Billedrække. V. Richters Forlag. Margrethe Dodt: De første Veje. Nyt Nordisk Forlag.

Fra den gamle Kniplestue.

Af M. H. Nielsen.

Omkring Aarhundredskiftet opholdt jeg mig flere Gange paa længere Besøg i Ballum Sogn ude ved Vesterhavet. Paa den Tid var der flere gamle Kniplersker i Sognet. Dem talte jeg jævnlig med, og jeg optegnede en Del af det, de fortalte mig. De to, der fortalte bedst, var vel nok Johanne Mikkelsen i Bodsbøl og Line Ebbesen i Harknag. De var begge omkring ved de halvfjerds. Nu ligger de forlængst under Mulde. Den sidstnævnte svang iøvrigt paa sine gamle Dage Væveskytten i Stedet for Kniplestokken. Fra de to hidrører det meste af det, som skal meddeles i det følgende.

„Da vi var smaa, lærte saa godt som alle Pigebørn i Sognet at kniple. Vi begyndte gerne, naar vi havde fyldt 6 Aar, og Læretiden varede saa ved i andre 6 Aar. De mere lærenemme slap dog ofte med kortere Tid. Om Sommeren stillede vi Kl. 7 hos „Læremesteren“, en Kone eller ældre Pige i Nabolaget. Der var gerne flere af dem i hver By. Arbejdet gik nu sin Gang til halvtolv, saa var der Middagshvil til Klokken var et, derefter tog vi atter fat allesammen til Kl. 6. Nu fik de yngste Lov at gaa hjem, de ældre holdt ud til Klokken var 8. To Dage om Ugen gik vi i Skole“.

De gamle ved ogsaa at fortælle om en Tid, da de smaa Kniplingspiger slet ikke gik rigtig til Skole. Da havde Læremesteren eller Læremoderen, som hun da ofte kaldtes, tillige den Opgave at bibringe sine Lærlinge de fornødne Skolekundskaber. Særlig dybtgaaende var denne Undervisning dog ikke. Som Regel indskrænkede den sig til Religion, „Børnelærdommen“. Ret meget længere strakte de fleste Læremestres Kundskabsforraad sig nemlig ikke. Men Forældre og andre søgte undertiden at raade Bod paa Manglerne ved Undervisningen hos Læremesteren.

Et Par Vidnesbyrd vedrørende disse Forhold i ældre Tid skal her nævnes. Det ene er hentet fra det lidt sydligere liggende Møgeltønder Sogn. 1789 klager Præsten her over, at „næsten den halve Del af Sognets Indbyggere ere Husmænd og Inderster, af hvilke de fleste ved den i saa mange Aar vedvarende Ekstraskat og derved ofte ind-

faldne Dyrtid ere blevne dels ganske fattige, dels ere komne nær til Fattigdom. Paa Grund af denne deres Fattigdom „nødsages de at holde deres Pigebørn fra deres 6. eller 7. Aar stadig til at kniple, og da undervises de af deres Lære-Mødre i Kniplingsskolerne — i Følge derom udgangen Reskript — daglig udi Christendømmets Børnelærdom. Og nogle af disse Børn gaa ogsaa om Søndag Eftermiddag i Skolen, hvor Skolemestre overhøre dem, af hvilke Børn den største Del har en skikkelig god Kundskab, naar de møde i Kirken ved den offentlige Katechisation, og siden (naar de) komme hos mig til Konfirmation“.

I Aaret 1816 klager Pastor Holm i Ballum ligeledes over, at „Kvindeskønnets Ungdom ved deres vante Syssel“ afholdes fra Skolen. „Deres Arbejde er udelukkende at kniple, og dette Arbejde kræver Udholdenhed og læres bedst i 7-8-9 Aar(salderen) og før. For disse Børn er siden min Tiltrædelse til Embedet her ved mig og Degnen holdt Aftenskole!“.

De gamle Læremestre regnede ofte i Snese — fortæller en af mine Meddelere. Saaledes var f. Eks. 32 „20 og 12“ eller „en Snese og 12“²⁾. Denne Regnemaade var iøvrigt i ældre Tid almindelig i Jylland, og Rester af den kan endnu findes.

Mine Meddelere vidste ogsaa meget at fortælle om den Haardhed, hvormed Læremestrene behandlede deres Lærlinge. Fik Børnene ikke deres „Helligaften“ (det Maal, vedkommende skulde naa i Løbet af Dagen) færdig i rette Tid, maatte de sidde efter, til de naaede Maalet. Den dovne blev undertiden til Straf for sin Dovnskab sat uden for Døren, og fra sin Plads her skulde hun raabe til dem, der gik forbi: „æ har været down, æ har været down!“ Større Forseelser blev straffede med Slag af et Spanskrør eller en Tamp paa de Dele af Legemet, der bedst kunde taale det. Undertiden bestod det tugtende Ris af en Gren fra Stikkelsbærbusken ude i Haven. Det hændte, at Offeret under Afstraffelsen blev lagt op paa et Bord eller ført ud i Stalden. En Læremester skal en Gang være gaaet saa vidt, at hun i sin Ophidselse bandt et Reb omkring Livet af den lille Synder og sænkede hende ned i Brønden. Her fik Barnet sig en Dukkert. Det værste var dog, at det under Manøvren brækkede sit ene Ben.

En af de gamle fortæller efter sin Oldemoder (Bedstemoder?): „Der var en Gang et Hjem med mange Børn. Faderen lejer saa en Læremoder, der skal sætte Pigebørnene ind i Knipleriet. De faar en egen Stue, hvor de er næsten helt overladt til deres Læremester, der forbliver i Huset, indtil den ældste af Pigerne har udlært og kan overtage Ledelsen af sine Søskendes Undervisning. Den Dag, Læremeste-

²⁾ Ribe Bispearkiv i Landsarkivet i Viborg. Pakke Nr. 247.

¹⁾ Dania II. 185-6.

ren rejser, foranstalter Pigernes Brødre en Afskedskoncert for hende: de trækker Svinene kraftigt i Ørene“.

Ja, saadan fortaltes der. Men de gamle føjede gerne til: „saadan var det ikke i vor Tid; da var den strenge Tugt forbi“. Maaske man ogsaa bør tage paa disse Fortællinger med nogen Forsigtighed. Der er næppe Grund til at se paa de gamle Læremestre som et særlig haardhjertet Folkefærd. For det første maa det mindes, at Tamp og legemlige Straffe paa den Tid var ganske anderledes i Kurs som Optragelsesmidler end nu om Dage. Dernæst maa det betænkes, at det at kniple ikke var noget særlig interessant eller oplivende Arbejde for Børn. Gentagelser maatte der til i det uendelige, inden de smaa Fingre lærte at bevæge sig i den rette Tákt. Allehaande Midler maatte tages i Brug for at holde Interessen vaagen: smaa Vers, Tælleremser o. s. v.¹⁾ Helt let var en Læremesters Opgaver saaledes ikke. Forstaaeligt er det, at den til Tider kunde overstige vedkommendes Kræfter, saa hun greb til mindre pædagogiske Midler for at hævde sin Stilling. Læremoderen har maattet dele Skæbne med Stedmoderen. De Tilfælde, hvor den svære Opgave lykkes, glemmes lettere end de Tilfælde, hvor den mislykkes.

Var end Læretiden lang og til Tider noget trang, den fik jo Ende. Og saa kunde Kniplepigerne tage fat paa egen Haand. Nu skulde de ikke mere betale Læremesteren for Undervisningen eller „sidde til Halt“ hos hende. De fik nu selv det fulde Udbytte af deres Arbejde. Var det nu saadan, at Kniplepigen udelukkende skulde tjene sit Brød ved Knipleskrinet, saa kunde det stillesiddende Liv derinde i en lille Stue til Tider blive trælsomt nok. „Øvede Kniplere kunde“, siger en af de gamle, „selv i den Tid, som vi plejer at kalde „den gyldne“, kun tjene en „Specig“²⁾ om Ugen. Det var endda kun de dygtigste, der kunde gøre det, og der maatte hænges i fra tidlig Morgen til sildig Aften. Undertiden maatte ogsaa noget af Natten tages i Brug. Det var især Tilfældet ind imod Jul.“

Aftensædet begyndte som Regel 14 Dage før Mikkelsdag. Saa samledes Kniplerskerne ofte hos hverandre. Derved sparedes der baade paa Lys og Brændsel, og Tiden led paa den Maade ganske anderledes let. For det meste mødtes de 4 i Tal. De tog saa hver med sit Knipleskrin Sæde omkring „Standeren“, en Slags Skammel, hvorpaa den ene Ende af Knipleskrinet blev anbragt. Den forreste Ende laa paa Kniplerskens Knæ. Standeren gjorde endvidere Tjeneste som Lysestage, idet Lampen, der i ældre Tid ofte kun bestod af en Skaal med Sivvæge, gerne havde sin Plads paa den. Det matte Lys for-

¹⁾ Jfr. Dania II. 192 f. Sønderjydske Maanedsskrift IV. 65 f.

²⁾ En Specie = 4 Kr. Pengene havde jo paa den Tid højere Værdi end nu.

stærkedes ved Hjælp af „Lyskugler“, Glaskugler, der fyldtes med Vand og anbragtes under Loftet. Der var sædvanlig en for hver af Kniplerskerne.

Det lavede naturligvis ogsaa op, naar de unge Karle kom paa Besøg. Særlig flittige til disse Besøg var Sømændene. I tidligere Dage var der mange fra Ballum, der for til Søs. Om Vinteren lagde de fleste Skibe op, og saa kom Mandskabet hjem. „Hvad vi foretog os om Vinteren kunde“, som en af de gamle Sømænd udtrykte sig, „ligge paa et lille Sted. Naa, helt ørkesløse var vi da heller ikke. De fleste af os havde lært at strikke, og udrustede med et Strikketøj gik vi paa Besøg hos Naboer og Venner, særlig hos Kniplerskerne“. Det hændte ogsaa, at de unge Karle strikkede om Kap, naar de sad sammen. Det gjaldt om, hvem af dem, der kunde faa strikket de fleste Favn af Garnnøglen en Aften.

Det kan tilføjes, at i de Dage var det paa disse Kanter af Landet Mandens Gerning at bruge Strikkepindene. Adskillige Kvinder forstod slet ikke den Kunst, de kniplede jo. Paa den Tid, jeg opholdt mig i Ballum, havde Mændene, saa vidt jeg forstod, helt overladt Strikkepindene til Kvinderne. I hvert Fald mærkede jeg ikke noget til den Skik, at Mændene havde Strikketøjet med sig, naar de kom paa Besøg. Derimod traf jeg i Nabosagnet Hjerpsted en gammel Mand, som endnu holdt paa Skikken.

Men Karlene drev i de Tider ogsaa anden Husflid under Aftensædet. Det hændte saaledes jævnlig, at de sad og snoede „Sime“ eller Tækkereb af Rugstraa. For det meste blev dette Arbejde naturligvis røgtet hjemme, men „det skete ogsaa“, fortalte en gammel Bondemand, der var født omkring Aaret 1820, „at vi tog en Tagdok under Armen og gik paa Besøg hos Naboerne for der at fortsætte Arbejdet“. Rimeligvis kom der ogsaa en Gang imellem en Karl med en Tagdok under Armen ind i Knipestuen.

Traktementet, der bødes paa her, var beskedent. Det indskrænkede sig i Almindelighed til en — Spisenellike. „Naar vi Kniplingspiger“, fortæller en af de gamle, „kom til Høkers, fik vi gerne et Kræmmerhus Nelliker i Tilgift paa Handelen. Dem skulde vi have at lægge i Karlens Kridtpibe. Det udbredte Vellugt“. Naar Karlene kom hjem fra deres Besøg i Knipestuen, kunde de derhjemme ogsaa tit lugte, hvor de havde været.

Endnu kan tilføjes, at naar en ung Karl eller Pige kom til en Kniplerske med Indbydelse til Begravelse eller andet Gæstebud, modtog vedkommende ofte som Gave en Knipestok. Karlene forærede den gerne til deres Søster, Pigerne kunde selv gøre Brug af den.

Hvad gik saa ellers Tiden med under Aftensædet i Knipestuen?

Der blev gættet Gaader, „Gjættelser“. To af disse har jeg optegnet: Der var engang en Præst. Hverken kunde han læse, ej heller kunde han skrive. Endda var han en god Præst.

Det gaadefulde Problem løses ved stærkt at betone „Hverken“ og „ej heller“. Hvad kommer efter Evigheden? spørges der. Har den adspurgte en Tid forgæves brudt sit Hoved med et Svar paa dette hartad uudgrundelige Spørgsmaal, fortsætter Spørgeren: En Gang var der en Herremand, som gav en Præst det Spørgsmaal. Han kunde heller ikke besvare det. Saa sagde Herremanden: Det kan jeg. Der kommer A:men.

Var Folk blevne trætte af Gjættelserne, tog man fat paa Viserne. (Sluttes)

Nogle vestslesvigske Beretninger om hensat Brand.

Ved A. Bjerrum.

I Tilslutning til Aug. F. Schmidts Afhandling om Brandtræer i Sønderjylland i sidste Hæfte af Sdrj. M. gengiver jeg her en Del Optegnelser, som jeg har haft Lejlighed til at foretage i Løbet af Sommerferien.

1. Brand hensat i et Træ.

1. Ved den vestlige Gård i *Søvang, Højst Sogn*, stod der et stort Eberntræ¹⁾. Det blev sagt, at Husbranden var hensat i det: når det visnede, skulde Gården brænde. Det er faldet om nu, og Gården er ikke brændt.

Andr. Hansen, Øster Højst.

2. Ved *Kannikhus* i *Møgeltønder Sogn* står et Træ; hvis det bliver fældet, skal Kannikhus brænde.

3. Ved *Gelstoft, Højrup Sogn*, har der stået et Træ, som de sagde Gården var hen-

sat i; Gelstoft var jo en stor Herregård i gamle Dage. Nu har Træet været forsvundet i mange År, og Gården er da også bleven til Fattiggård. Anders J. Lund, Arnum.

4. Også ved *Lybækgård* i *Toftlund Sogn* er der et Træ, som Gården er hensat i. Træet står endnu, men det er grov medtaget.

Anders J. Lund, Arnum.

5. Om en af Gårdene i *Gånsager, Vodder Sogn*, blev det sagt, at Branden var hensat i et stort Asketræ. (Jfr. Sdrj. M. 4. Årg. S. 79).

Hans Lund, Gaansager.

6. *Spandet Kro's* Brand er hensat i et Træ, der står lige ved Gården.

Mads Wind, Spandet.

7. Ved en af de sydligste Gårde i *Abild* står en vældig Eg. Når den bliver hugget om, skal Gården brænde. Både

¹⁾ Elmetræ.

Træet og Gården står endnu; men Gården er så faldefærdig, at der efter Beboernes Mening ikke kunde ske nogen nævneværdig Skade, hvis man fældede Egen.

8. Ved *Rugbjerg, Arrild Sogn*, er der et Par Høje, hvorpå der har ligget Ridderborge. — Herremændene på dem blev jo usattes¹⁾ engang og sved hinandens Gårde af. — Men på en af de Høje står der en Tjørnebusk, og i min Skoletid sagde de altid, at den Busk måtte ikke røres, for så vilde Rugbjerg brænde.

Jens Keller, Lovrup.

II. Gårdbrand hensat i en Dam.

1. Ved en af de sydligste Gårde i *Gallehus, Møgeltønder Sogn*, ligger en Mergelgrav, der kaldes æ Fly. De sagde, at når den blev lærre²⁾, skulde Gården brænde.

Jens Riggelsen, Gallehus.

2. Nord for Gården *Fårhus* ved *Agerskov* ligger der en Dam; når den bliver udtørret, vil Gården brænde.

III. Brand hensat i en Sten.

I en Have i Ellum ligger der en stor Sten; når den bliver flyttet, skal Nabogården brænde.

I Tilslutning hertil kan det nævnes, at der fra *Daler Sogn* berettes, at hvis en bestemt Sten fjernes fra den Pyt, hvori den ligger, vil der komme Sygdom blandt Kreaturerne.

¹⁾ uenige.

²⁾ tom.

IV. Gårdens Brand hensat i en Mur.

Om *Søndergårde, Emmerlev Sogn*, fortæller Sagnet, at dens Brand er hensat, sålænge der er Sten i Østermuren.

Niels Gartner, Nr. Sejerslev.

V. Forskelligt.

(Brand hensat i en Grøft, i Jerngryde).

For 20-30 År siden lå der i *Sdr. Sejerslev, Emmerlev Sogn*, et lille Hus, hvis Brand var hensat. Det blev nemlig sagt, at hvis *Grøften Nord for Huset* blev oprenset, vilde Huset brænde. Så var Manden engang ved at grave, og så vilde han også lige tage et Sped af den omtalte Grøft. Men han var ikke så grov langt henne i den, før Huset brændte.

Niels Due, Sdr. Sejerslev.

Nord for *Humlehave, Abild Sogn*, lå der efter Sagnet en Jerngryde nedgravet. Når den blev gravet op, skulde der enten komme Sygdom blandt Kreaturerne, eller også skulde Gården brænde. For nogle År siden, da de russiske Krigsfanger kulegravede et Stykke Jord, blev Gryden funden; men der skete ikke noget ved det.

Til Slut en Beretning, der måske ikke drejer sig om hensat Brand, men vel snarere må kaldes et Spådomssagn:

Om en Gård midt i *Drengsted By, Døstrup Sogn*, fortælles der, at den skulde brænde, når der ikke var flere *hvide Heste* i Drengsted. Men Gården er brændt, og Hestene er holden endnu.

Th. Nørregaard, Drengsted.

Nogle sønderjydske Planter, deres Navne og deres Stilling i Folkloren.

Af Axel Lange og Chr. Seeberg.

Vil man have at vide, om et Menneske kan lide Smør eller ej, holder man en eller anden af Ranunkelfamiliens gule Blomster op under hans Hage, faar denne saa et gulligt Skær, kan Vedkommende lide Smør, er Skæret der ikke, er det modsatte Tilfældet. Vi foreslaar imidlertid Navneforandring for Blomstens Vedkommende, nu i Tiden vilde Margarineblomst være mere tidssvarende. Kabelejens unge Blomsterskud anvendes undertiden som Erstatning for Kapers.

Cardamine pratensis — Engkarse. Dette er ogsaa en af Engens Foraarsbebudere. Navnet Storkblomm, som den kaldes her i Landsdelen modsvarende det fynske Storkerose, tyder paa, at den skulde blomstre omtrent samtidigt med Storkens Ankomst, den kommer dog nok som Regel senere end Storken. Den benævnes iøvrigt ret forskelligt i Landets Provinser, et pudsigt Navn findes paa Amager, nemlig Pigesærk, mærkeligt er det, at dette ogsaa kendes i England som Ladys Smock. I Sønderjylland kendes som Forvanskning af Eng-Karse Betegnelsen Engelsk Kejser.

Equisetum — Padderokke. Slægten er ikke bundet til Engene alene, tværtimod, der findes Arter som Skov-Padderokke, som vokser i Skovenes lette Muldbund, Ager-Padderokke, der vokser i daarlige Græsmarker, paa Diger og langs Veje, Skavgræs, som mest vokser i tætsluttede Samfund i Skove. Elfenbens-Padderokken finder vi især i Vældenge eller paa Klinger og Skrænter, hvor der er Væld. Lund-Padderokke og Kær Padderokke finder vi i Enge og ligeledes Dynd-Padderokken, der mest findes i Grøfterne, i Engene, i Mosehuller og i Søer. Selv om de enkelte Arter som Regel er lette at skelne fra hverandre, er der dog et vist Præg hos dem alle, som gør, at selv Lægmanden kan se Ligheden og ved at føre de forskellige Arter hen til samme Gruppe: Padderokken. Navnet udtales i Sønderjylland Parrok, Pajderok eller blot Røg eller Rogger.

Om Navnet, som nogle angiver, skal forklares som bestaaende af Padde og rokke og være givet Equisetum, fordi Planten rokker, naar Padderne bevæger sig i Vandet, hvor Planten vokser, bør dog maaske betvivles, selv om mange vil sige, at denne Forklaring ligger lige for. Der er en rig Variation i de Navne, Planten har faaet baade herhjemme og i Udlandet, her skal kun de fra Sønderjylland kendte anføres. Navnene nævnes oftest, uden at man med Sikkerhed kan henføre dem til bestemte Arter. Dog er Skavgrejs eller Skawgrejs vistnok altid knyttet til den ugruede Art *E. hiemale*, der holder sine Stængler grønne Vinteren igen-

nem, og som man i ældre Tid har anvendt til Skavning af Bøtter og Kar, hvilket den takket være et stærkt Kiselindhold i Straaene egner sig godt til. Mange Variationer gives over et Navn, der paa Rigsmaal kunde kaldes Knækkestraa og har sin Forklaring i Straaenes Tilbøjelighed til at knække over eller lade sig rive løs i Leddene, dette Navn udtales i forskellige Egne af Sønderjylland: Knæpstrooj, Knokkelstrå og Knegstrå. Lejgræs maa forklares paa samme Maade, hvorimod Kotgræs har en anden Betydning.

Selve Navnet *Equisetum* betyder Hestehale, hvilket ogsaa kendes fra andre Egne i Landet, men næppe i Sønderjylland, hvorimod Rævhaller, Ræwhåller o. s. v. høres ret hyppigt. Dette Navn passer bedst paa de grenede, ufrugtbare Skud af Ager-Padderokke og Skov-Padderokke, medens Rotthaal bedst passer til de ugrenede Skud. Af andre Navne kendes Naagen Pigger, som gælder de bladløse, men frugtbærende Skud, der viser sig tidligt om Foraaret. Duvok angives særligt fra Marskegnene og endvidere nævnes Øjsendrøj. Almindeligst er dog Tor, Torr, eller Torre, et, som det synes, specielt sønderjydsk Navn. Paa Agerskov Egnen siger man: „Torre er Hestens Brød, Kreaturens Nød, Faarets Død“, hvilket skal forstaas saaledes, at Hesten æder den med Fornøjelse, Køerne til Nøds, medens Faarene har Skade af den. Dette passer dog ikke med, hvad der meddeles andre Steder fra, i Mohr: „Forsøg til en islandsk Naturhistorie“, siges nemlig: „Godt Foder til Køer, Heste æder det ikke.“

Geum rivale — Eng-Nellikerod. Navnet skriver sig fra, at Rodstokken hos denne Plante, maaske dog særlig hos Feber-Nellikerod, *Geum urbanum*, skal have nogen Duft som Kryddernelliker, „Roden“ skal endogsaa af Urtesamlersker i Norge betegnes Garofler, der har tydelig Tilknytning til Kryddernellikens latinske Navn. Denne Rodstok har været brugt i Medicinen mod Diarré. Eng-Nellikerodens klokkeformede brunlige Blomster har affødt Navne Fåreklokke (Haderslev) og Koklokke (Agerskov), samt Rødklokke og Klokkeblomme. Endelig betegnes den her Awtenlukkere. Feber-Nellikeroden vokser mest i Udkanten af Skove og Hegn, ved Landsbyer o. l. Steder, medens Eng-Nellikeroden vokser i Grøfter og Enge. Der findes heller ikke sjældent Bastarder mellem de to Arter.

Juncus — Siv. Slægten er i sig selv meget omfattende, men dertil kommer, at andre Planter, der botanisk set ikke er Siv, dog benævnes saaledes af Befolkningen, herunder hører da i første Linie Kogleaks især Sø-Kogleaks, den Plante, hvoraf man laver Sivsko, Sivmætter og andre Nyttegenstande, og er saaledes en meget kendt og økonomisk vigtig Plante. Maaske kunde man synes, at Botanikerne derfor i sin Tid, da de mere bevidst end forhen grupperede Planter efter systematiske Regler, burde have knyttet Navnet Siv til Slægten *Scirpus* i Stedet for til *Juncus*. Men det er dog saadan, at ogsaa et Par af Siv-Arterne, især Lyse-Siv har

været velkendt af Menigmand og har været udnyttet økonomisk, idet de tørrede Stængler har været benyttet i Olielamper som Væge, og der har saaledes maaske været vigtige Grunde for Botanikerne til at benytte Navnet, som sket er.

Der kendes ikke mindre end 24 forskellige Arter og Bastarder af Siv indenfor dansk Landomraade, hvoraf kun 3 ikke er paavist i Sønderjylland. Disse 24 Former fordeler sig paa mange forskellige Typer, ligesom de er knyttet til forskellige Voksesteder. Baltisk-Siv og Strand-Siv findes saaledes fornemmelig ved Stranden og i Klitter, og for Heden og Mosen er allerede nævnt et Par Typer. Forannævnte Lyse Siv, samt Knop-Siv og Glanskapslet-Siv ses gerne i Grøtter, i Enge og vaade Græsgange. En for Engene i visse Dele af Sønderjylland og Ribegnen ejendommelig Art er *Juncus silvaticus*, Spids-Siv, ganske vist angives den fra nogle enkelte andre Dele af Danmark, men det maa dog betvivles, om den virkelig findes disse Steder; dens Tyngdepunkt ligger i alle Tilfælde i Sønderjylland. Paa Strandenge ser man praktisk taget altid Botnisk Siv, *J. Gerardi*, oftest kaldet Harril, Harild, Harreld, Harrildgræs eller Harrildsiv. Ordbog over det danske Sprog mener, at Harril kan være samme Ord som det engelske hare, der betyder Hørtave = holl. harrel = Hørstængel, en i og for sig god Udlægning, da denne Sivart har meget fine Blade, traadformede eller haarformede.

Selve Navnet Siv udtales meget forskelligt i Sønderjyllands forskellige Egne: Syv (Angel), Siv, Sivver, Syver (Als) Siwijer (Ribegnen), endvidere Sywe, Sywer, Syvve og Søv. Den lille *J. bufonius*, Tudse Siv kaldes Ilgrejs, altsaa er denne ogsaa Medlem af den store Familie af Iglegræsser (se foran under Drosera.)

Lychnis flos cuculi — Trævlekrone eller Eng-Pragtstjerne. Dette er en af Engenes Prydplanter, dens lysrøde Kroner er trævlede eller frynsede, hvilket har affødt Navnet Trævlekrone; dens Rigdom paa Folkenavne hele Landet over vidner om, at den er godt kendt af Befolkningen. I Angel kaldes den Engtrold, men ellers Storkblommer, — Kukkmandsblomm og Gøjskrød; Rød Nellike har vi hørt paa Ager-skoveggen.

Menyanthes trifoliata — Bukkeblad. Den vokser i de fugtigste Dele af Engene ofte paa Steder, der slet ikke bliver tørre Sommeren igennem. Bladene er „trekoblede“, saa at de kan sammenlignes med et gigantisk Kløverblad. Hele Planten er stærkt bittersmagende, og den er forventelig af denne Aarsag bleven fundet tjenlig til medicinske Theer o. l. eller til Brug i Veterinærmedicinen. Afkog af Planten skal bl. a. virke blodrensende. Ogsaa som Erstatning for Humle har den i tidligere Tid været benyttet. Navnet Bukkeblad har Planten vel faaet paa Grund af en vis Lighed mellem Bladets Form og Gedens Klov, Planten kaldes da ogsaa

sine Steder Gede klov. Det tredelte Blad finder vi betegnet med Triblai, i Apothekerne forlanges de i Jylland som Dreiblatt. Almindelig kendte Navne foruden Dialektudtalen Bokkblaaj er Beskkløver og Bitterkløver. Blomsterne, som er hvide og fint frynsede, har givet os Navnet Uldblomst, der ofte findes angivet i Litteraturen, og Silkeblomst eller Silkeblomme, som er os meddelt fra Sønderjylland af Lærer P. A. J. Petersen.

Selvstyrepengenes Saga.

Ved Peter Essom, cand. phil.

Fra Redaktionssekretær Essom ved Cornelius Petersens Blad „Folkets Selvstyre“ har „Sønderjydske Maanedsskrift“ modtaget nedenstaaende, som bringes, fordi de i Artiklen meddelte Kendsgerninger en Gang vil kunne faa historisk Interesse.

Idéen til Udsendelse af Selvstyrepengene stammer oprindeligt fra Tilhængere i Aabenraa. Disse stillede en Eftermiddag i Begyndelsen af Maj Maaned 1927 paa Hovedkontoret i Haderslev og fremstillede Planen for os. De havde allerede — forklarede de — drøftet den med Bogholder *Roloff* ved „Apenrader Tageblatt“ i Aabenraa, og han havde ment, at der laa en rigtig Selvstyresensation i Udsendelsen af saadanne Selvstyrepenge.

Vi tog saa samme Aften til Vesteranflod og forklarede Cornelius Petersen Sagen, og han var straks Fyr og Flamme, — hele Natten gik med at væve de skønneste Fremtidsperspektiver.

Meningen var fra Begyndelsen, at Udsendelsen af de slesvigske Penge skulde foregaa fra en særlig Bank, som vi saa vilde oprette, og som saa skulde opkøbe Guldbarrerne fra Nationalbanken. Paa denne Maade mente Cornelius Petersen at kunne sprænge den danske Nationalbank og faa Kronen til at gaa under Pari, — og derfor var det nødvendigt, at Selvstyrepengene blev dollarindløselige.

Disse første Planer blev imidlertid aldrig realiserede, men man kan betragte den projekterede Oprettelse af den „hollandske Guldbank“ som en Udløber deraf. Det var en Idé, som Cornelius Petersen ikke gerne vilde give slip paa.

Den, der slog Hovedet paa Sømmet med Hensyn til Udsendelsen af „Cornelius-Pengene“, var imidlertid Kontorets Forretningsfører *Alnor*. Hans utrættelige Arbejde kan Selvstyremændene takke for, at ingen brændte Fingrene og kom i Konflikt med Loven.

Paa et Bestyrelsesmøde blev Planen om Udgivelsen nu lagt i alle Enkeltheder, og Redaktøren af „Folkets Røst“, *Lorenzen*, kom med Udkast til Sedlernes Udseende. Bygmester *Damkjær* fra Øsby og Hans *Hansen* fra Lille Mommark rejste saa til Hamborg og købte en Kasse vandstempelt Papir samt fik Clicheerne ætset. Sagfører *Nielsen*, Kolding, blev *atter* taget med paa Raad, og efter at være sat ind i Planen erklærede han Udsendelsen af Anvisningerne for juridisk uan-gribelig.

Men det var ikke nok for den forsigtige Bestyrelse, eller rettere for de fem, der skulde underskrive Sedlerne, og derfor henvendte man sig til Advokat Vogelgesang i Haderslev. Hr. Vogelgesangs Svar var en meget vidtløftig Skrivelse, der hverken sagde det ene eller det andet, men ved mundtlige Forhandlinger blev Hr. Vogelgesang mere interesseret.

Et Bevis herfor er følgende Brev, som vi afsendte til ham:

Hr. Advokat Vogelgesang, Haderslev.

Vi tillader os at sende Dem Aftræk af Kautionsdoku-mentet og Teksten af de tænkte Anvisninger. Vi beder Dem foretage eventuelle Rettelser, saaledes at vort Bud kan faa Korrektoren med tilbage, da vi har tænkt os at begynde Trykningen i Dag.

Paa denne Skrivelse, dateret 20. Maj 1927, svarer Advokaten (paa Dansk):

Mindst eet af Navnene paa Anvisninger skal *skrives* af vedkommende, ligeledes skal ogsaa den Herre, der tegner for „S-O-S-Kassen“ *skrive* sit Navn.

Jeg henviser til, at Kautionisterne skal skrive to 1) paa Kautionsdokumentets Forside og 2) paa dets Bagside.

Med Højagtelse Vogelgesang.

Læseren vil lægge Mærke til den velvillige Tone i Brevet.

At Trykningen virkelig skulde begynde, viser et Brev, som blev rundskrevet til samtlige vore Tillidsmænd, og som er dateret 31. Maj 1927. Det hedder heri:

Til Organisationernes Formænd!

Fremstillingen af SOS-Anvisninger er nu saavidt frem-skredet, at Udbringningen af Anvisningerne til Lokalorgani-sationerne kan foretages Lørdag den 4. Juni.

De bedes holde det Beløb disponibel, som De agter at ombytte imod vore SOS-Anvisninger. Vi gør opmærksom paa, at det i første Omgang kommer an paa at faa saa mange Anvisninger i Omløb som muligt.

De bedes sørge for at muligt alle Organisationsmedlemmer deponerer det Beløb hos dem, som det enkelte Medlem ønsker byttet.

Vi bemærker, at ingen Anvisning maa udgives eller træde i Kraft før Lørdag Middag Kl. 12.

Med Selvstyrehilsen for SOS., Lorenzen.

Der var jo nogle Uger forinden, lige før Rejsen til Hamborg, afholdt et Tillidsmandsmøde, hvor Planen var bleven sanktioneret. Det var nemlig ikke nok, at Selvstyrefolkene byttede Anvisninger, nej man havde ogsaa Brug for de mere ansetes Navne til en Kaution. Som før nævnt skulde Selvstyrepengene være funderede paa Dollarbasis: 1 Selvstyrekroner lig 26/100 Dollar. Til ekstra Sikkerhed skulde alle vore Foreninger saa underskrive en i Sognet gældende solidarisk Kautionsforpligtelse paa 20 Kroner pr. Medlem.

Paa disse Dokumenter skulde Bestyrelsen derefter søge at optage et Laan, der skulde henlægges til Sikkerhed for Pengene.

Saaledes blev der i al Fald sagt, og naar det nu er paastaet, at Kautionen var for noget andet, saa stemmer dette ikke.

Paa selve Udsendelsesdagen, Pinselørdag, afholdtes saa det sidste Møde indenfor Forretningsudvalget for „Bondens Selvstyre“.

Aar 1927 den 5. Juni afholdt Forretningsudvalget Møde i Haderslev. For at Selskabet muligt kunde tjene noget derved og for at tjene Agitationen, havde Forretningsudvalget besluttet den 1. ds. at trække et større Antal Pengeanvisninger paa Selvstyreforeninger og vilde man fortsætte hermed og udvide denne Anvisnings-Udstedelse, saafremt det viste sig, at man havde Held dermed.

Angaaende denne Virksomhed skal der føres et særskilt og nøjagtigt Bogholderi under fornøden indgaaende Kontrol. For at kunne udvide Driften af Bladet „Folkets Selvstyre“ vedtoges, at Selskabet skulde optage et saa stort Laan, som kunde faas, og det bemærkedes, at der for at hidskaffe dette allerede var foretaget Henvendelse til flere interesserede Personer om at træde til som Selvskyldnerkautionister.

Den sidste Passus hører ikke med i denne Forbindelse.

Som Aftalen var, saaledes gik det. Lørdag Middag stillede 6 Biler fra Landsdelen foran vort Hovedkontor, og Pengene, som de skulde have med, laa parate i nette Smaabunker, idet vi telefonisk havde faaet en Oversigt over, hvorledes Ombygningen vilde komme til at forme sig. Et Kvarter efter var den første Seddel i Omløb. Vi sendte nemlig, saa snart Bilerne var kørt, vort Bud hen til en Bager paa Naffet efter for 50 Øre Wienerbrød og gav ham en Selvstyrekroner med.

Stor var vor Spænding og Nysgerrighed. Men Bageren tog uden Vrøvl det mærkelige Stykke Papir. Tidspunktet var valgt saare belejligt. De kommende to Helligdage hindrede nemlig den sønderjydske Presse i at advare, og som Følge deraf opstod de vildeste Rygter. Kl. 1 Lørdag Eftermiddag modtog en Medarbejder ved „Hejmdal“

en Selvstyrekrone, og Sagen blev derefter overgivet til Undersøgelse hos Politiet. Kl. 6 kom en Kriminalbetjent ned paa vort Kontor, der blev taget Rapport, og det skete endog to Gange denne Aften, idet Forretningsføreren Alnor blev afhentet paa sin Bopæl.

Naa — det hele skete i al Venskabelighed.

Bladene, der udkom om Tirsdagen indeholdt naturligvis spalte-lange Beretninger om Corneliuspengene og Antydninger af, at Trans-aktionen muligvis ikke var lovlig.

Men paa Forretningsudvalgets Møde den 7 kunde der slaas fast:

Det konstateredes, at den hidtil udgivne Del af Penge-anvisningerne havde fundet god Tilslutning i Befolkningen.

Senere i Referatet af Mødet hedder det:

Det vedtoges endvidere at anlægge Retssag mod de Personer og Blade, der i Anledning af Anvisningernes Udstedelse var fremkommet med ærefornærmende Udtalelser.

Der er paastaaet, at vi havde 40 000 Kr. i Omløb i Begyndelsen. Desværre havde vi selv gjort vort til at udsprede dette Rygte, men Vogelgesang, der vilde gøre os en Tjeneste, og som vidste, hvor mange Penge vi i Virkeligheden havde i Cirkulation, skrev i den tyske Presse, at det kun drejede sig om 7-8000 Kr., og vi ærgrede os jo lidt, selv om man maatte paaskønne den gode Mening.

Senere gik dette Tal gradvis nedad Bakke, som det meste af det, der havde med Selvstyre at gøre.

Der skal nu være ca. 1700 Kr. i Omløb, men disse tør vel ogsaa saa regnes som Gevinst for Kassen.

Men da Fremstillingsomkostningerne var ca. 1000 Kr., var der jo alligevel et lille Spring, inden den danske Nationalbank blev sprængt.

SAMPLEREN.

Nogle sønderjyske Planter.

Axel Langes og Chr. Seebergs Artikelrække under denne Overskrift vil endnu kun fortsættes i to eller tre Numre. Derefter vil hele Rækken blive udsendt som Særtryk igennem Boghandelen.

Velkommen Nytaarsny,
med dine Hjørner to,
alle fær do Hjørner tre,
heller int fær æ Tandve.

Frida Magneti, Callehus.

Trylleremse mod Tandpine.
Man skal gaa ud og se efter Maa-
nen den første Nymaane, man har
i det nye Aar. Saa skal man sige:

Kyndelmisse. Naar der er Kyn-
delmisse, den 2. Februar, skal man
tage et Halmknippe og sætte det ud
paa Møddingen. Det skal da helst
blæse saa stærkt, at Halmen flyver
ned. Sker det, skal man rolig lade

det flyve, thi saa bliver det et godt Aar og Foder nok. Men bliver det staaende, skal man samle alt op igen, thi saa bliver det knapt med Foderet.

Petra Truelsen, Østerby.

„Sjødug“. Naar det sjødugger, inden Solen gaar ned, saa faar vi Regn. Naar Sjøduggen hæver sig om Morgen, saa giver det Regn, men sænker den sig ned paa Jorden, saa faar vi smukt Vejr.

Chr. Lorenzen, Sæd.

„Torrehø“.*)

Torrehø
er Faarets Død,
er Koens Nød,
er Hestens Brød.

Rasmus Hermansen, Teltkro.

Overtro. Naar man skal ud i et vigtigt Ærinde, lægger man Mærke til, hvad der først møder een, thi dette er et Varsel, om man har Lykken med sig eller ikke. „Milemod“, d. e. at møde en Hest med en Mile i Munden, varsler Held. Det er godt at møde et Køretøj, men endnu bedre at møde en Rytter. En bidsk Hund er det ogsaa godt at møde. Det er derimod et daarligt Varsel, naar man først møder en Kvinde, allerværst at møde en gammel Kvinde, der ikke har et Forklæde paa. Er man saa uheldig, kan man lige saa godt vende om med det samme og gaa hjem igen.

Naar man har klippet sine Negle, skal man tage Saksen, som man har brugt dertil, og klippe nogle Gange i et Stykke haardt Træ, f. Eks. et Bord- eller Stoleben. Saa kan ingen Heks, hvis en saadan skulde faa Saksen i Hænde, forgøre den, der klippede Negle med Saksen.

Naar man paa Nytaarsaften tager Dugen af Bordst, ved hvilket Familiens Medlemmer har spist Aftensmad, og hænger den over Hovedet og saa gaar uden for Vinduet, saa

*) Torre - Eng-Padderok.

vil man se dem, der skal dø i Løbet af det kommende Aar, sidde ved Bordet uden Hoved. Hvis man tager en Græstørv, der er gravet paa Kirkegaarden, over Hovedet, gør den samme Tjeneste.

Niels. H. Ernst, Heds.

Præstens Dam. I „Præstens Dam“ paa Ravsted Mark er der en større Forhøjning, omgivet af Eng, som om Vinteren er overrislet af Vand. Midt i Forhøjningen er der et rundt Hul, omtrent som en Brønd. Om dette Hul fortæller et gammelt Sagn, at der er en Kobberkedel fyldt af Penge sænket ned der. Denne Skat kan hæves af to Mand en Fuldmaanenat, naar Klokkeren er 12. Men Betingelsen er udtrykkelig, at ingen af de to maa sige et Ord.

I Aaret 1831 var der to Tjenestekarle fra Ravsted, der paatog sig Arbejdet med at hæve Skatten. De gravede en Nat ved Fuldmaane og kom ogsaa ned til Skatten, der laa i en rund Kobberkedel med Laag paa. Da de fik Laaget af, saa de, at Kedlen var fuld af gamle Sølvpenge. De blev meget glade og tog godt fat i Haandgrebet. Da de havde begyndt at hæve Kedlen, mente de at have Skatten bjerget, og derfor sagde den ene: „Den er Pinedød svær“. I det samme slog der en stor Lue op fra Kedlen, og Haandtaget blev helt varmt, saa de maatte slippe det, og Kedlen forsvandt i Dybet.

Siden den Dag er der ikke gjort Forsøg paa at hæve Skatten, men Hullet ses tydeligt den Dag i Dag, og er der et Par behjertede Mænd, der har Lyst til at prøve, kan Stedet let findes.

Thomas Thomsen, Ravsted.

Skatten i æ Drøwt. I æ Drøwt Sydvest for Gånsager ligger der en Skat begravet. Der gik det Sagn om den, at den kun kunde hæves af en

Mand, der engang skulde fødes i Gaansager med elleve Fingre.

Engang var der et Par Mænd, der prøvede paa at faa den gravet op. Der sad en sort Hund paa det Sted, hvor den laa; den fik de til Side og gav sig saa til at grave uden at sige et Ord, for det maa man jo ikke, naar man graver efter Skatte. Til sidst kom de ogsaa saa dybt ned, at de kunde høre noget klibre, naar de slog Spaden imod. Men saa er der en af dem, der kommer til at se over mod Gaansager By, og han udbrøder helt forfærdet: „Se, alle Gaarde brænder!“ og i det samme forsvinder baade Skat og Hund og det hele. Gaardbranden, som Manden havde set, var jo kun Øjenforblændelse.

Efter Hans Lund, Gaansager,
ved A. Bjerrum,

Dødens Dør. I et Hus ude i Rudbøl var der en Dør, om hvilken der sagdes, at hver den, som gik igennem den, døde. Derfor murede man den til. Men saa var det, at man fik Russere i Krigen, og da man manglede Døren, aabnede man den igen. Men den første Russer, som gik igennem den, døde otte Dage efter. Saa skyndte man sig med at mure den til igen, og den er tilmuret den Dag i Dag.

Johannes Peterson, Østerby.

(Mon der ikke er Tale om Ligdøren, som findes i mange gamle vestslesvigske Huse? Red.)

Ridder Wolf paa Fresenhavn. For mange Hundrede Aar siden boede der paa Fresenhavn ved Læk en Ridder ved Navn Wolf. (Wolf v. d. Wisch. Red.) Han var en meget ond Herre, og alle Bønderne maatte trælle for ham. Hvis de ikke kom tidligt nok, saa blev de sat paa en Hest med Lodder ved Benene, eller ogsaa blev de lagt paa en Bænk, som stod ved en gloende

Ovn. Naar han var ude at ride, saa red han saa stærkt, at Hundene ved hans Side spyttede Ild, thi det var vilde Rovdyr, han havde med. Ridder Wolf er malet paa en Væg, som man hverken kan kalke, male eller tapetsere, uden at Billedet alligevel kommer frem igen. Han har ikke fundet Ro i sin Grav, thi han jager endnu paa Fresenhavn med Hundene ved sin Side.

Kæthe Borg, Tønder.

Præstens Mads. Præstegaardene plejede jo før at være de største Gaarde i Sognet. I Fole Præstegaard havde de engang en Avlskarl, der hed Mads. Nu havde denne Mads en Søndag Aften vist været til Dans, og Arbejdslysten var ikke for stor om Mandagen. Mads' og en Daglønner skulde ud i Engene. De laa langt vestpaa ved Aaen, der løber forbi Gram. De skulde hele Vejen hen til Stampemøllen og forbi Nybølgaard for at komme over Aaen, og saa paa den anden Side et langt Stykke tilbage igen. Da de kom til Engen, gav de sig sinde efter det. De sov lidt, de spiste, de snakkede, og da de kom hjem om Middagen, havde de endnu ikke naaet at faa begyndt.

Om Eftermiddagen kom de igen ud i Engen og fortsatte som om Formiddagen. Paa een Gang farer Daglejeren op og siger: „Saa, nu er den gal, derovre kommer Præsten!“ Mads bliver ikke saa lidt forfærdet, men fatter sig hurtigt og siger: „Ham skal jeg nok klare“. Saa løber han ned til Aaen og vinker over til Præsten: „Hr. Pastor, kom her ned, det er da Synd, at De skal gaa den hele Omvej til Stampemøllen, jeg kan bære Dem over Aaen.“ Præsten siger: „Jeg tør ikke, Mads“, men Mads svarer: „Det skal nok gaa, Hr. Pastor“. Saa vader Mads gennem Mudderet over til den anden Side og faar Præsten op paa sine

Skuldre med et Ben hængende ned til hver Side, og Mads tagér godt fat om Benene. — „Kan De ogsaa bære mig, Mads?“ siger Præsten, og Mads svarer.“: „Det gaar nok“. — Men midt i Aaen udbryster han: „Nu kan jeg ikke længere!“ og saa segner han bag over, mens han stadig holder godt fast paa Præstens Ben.

Naa, Præsten var jo helt vaad og maatte skynde sig hjem. Han fik ikke revideret, hvad Mads og Daglejeren havde faaet udrettet den Dag.

Denne Mads var nu en grov Karl. Engang klagede Folkene i Præstegaarden over Øllet. Fruen plejede ved Brygningen at sige til Pigen: „Her er en lille Ballie, den fylder vi først med det gode Øl, og her er et stort Kar, det fylder vi med det tynde Øl til Folkene, thi de skal fyldes, ikke fedes“.

Mads plejede at vække paa Gaarden. Som han nu gaar gennem Bryggerstet en Dag, da Fruen og Pigen har været ved at brygge, griber han en Kattekillling og smører den over med Gær, som han skraber af Øllet. Med Katten paa Armen kommer han ind til Fruen. „Nej, uha, Mads, hvad er dog det!“ „Ja, den har været i Øllet, jeg fiskede den op.“ — „Nej hvad skal vi da nu gøre, det er da næsten Synd at kaste alt det gode Øl væk! Det var da ikke i den lille Ballie, Mads? — „Jo, det var det netop. — Men, — jeg kan nok tie —“. „Ja, kan jeg nu stole paa det, Mads?“ „Ja, jeg skal nok holde tæt.“ — „Saa slaa begge Kar sammen!“

Cl. E. efter Peter Højer, Gaansager.

Hensatte Brande i Hjerpsted.

Sagn om Træer, der har Indflydelse paa Held og Lykke, og hvori en Gaards Skæbne er lagt, synes ikke at være kendt her fra Sagnet. Derimod er der hensat Brand i en

af de fem Damme, som findes i Byen. Naar den ene er tør, skal en Gaard i dens Nærhed brænde.

Om en anden Gaard fortælles der, at, da man saa den i „Forbrand“, fyldte man en Krukke med „Tarregryn“ og hensatte Branden i den. Lige saa mange Gryn, der var i Krukken, lige saa mange Aar skulde det vare, inden Gaarden vilde brænde. Det siger sig selv, at man valgte den største, man kunde faa. Denne Krukke har helt til den seneste Tid haft en bestemt Plads i Gaarden, hvorfra den ikke maatte fjernes. Nu staar den — dog uden dens tidligere Indhold — som Pryd i Haven.

Werner Christiansen, Bylderup.

Høstskik. Naar Høsten nærmede sig sin Afslutning, saa man paa Marken et Flag, et Tegn paa, at i Dag blev der „ophøst“.

Vajede saa Flaget igen paa Høstlæset, vidste man, at Bonden fik det sidste Læs Korn i Hus. Hjemme blev dette Flag anbragt paa Have-diget, ved en Dør eller et andet Sted, og den, der nu kunde snige sig hen og erobre det, uden at det mærkedes, skulde med til „æ Opskaa“. Den samme Ret havde den, som kunde komme i Besiddelse af det, naar det stod paa Marken.

Werner Christiansen, Bylderup.

En „Fluefanger“. I mangt et Hjem paa Vestkysten hang i tidligere Tid den saakaldte Tornekroner, et folkeligt Navn paa den ved Stranden voksende, tidselagtige Plante Mandstro. Blomsten var et yndet Tilflugtssted for Fluerne, og i den Tid, de opholdt sig paa den, lod de Husets Beboere i Fred. Medens denne smukke Skærmblostm for en Del Aar siden var ret hyppig ved Stranden (Hjerpsted), er den nu saa godt som helt forsvundet.

Werner Christiansen, Bylderup.

Tønder Amts Centraltrykkeri

Østergade 40

Tønder

Telefon 141

Bog- og Akcidenstrykkeri
Formularlager - Bogbinderi

Udkommet er:

H. P. Hanssen:

ET TILBAGEBLIK

Barndom og Ungdom.

Kr. 7,75. XXXXXXXXXX Kr. 7,75.

Bogen kan faas gennem

Hans Beck's Boghandel
Tønder.

Johs. Paulsen Schmidt's Boghandel, Tønder

Vestergade 67

Telefon 261

Stort Udvalg i Skønlitteratur, Fylde-
penne, Æskepost, billige franske
Raderinger og Lædervarer.

Hurtig

og præcis Besørgelse af alt indenfor Bog-, Kunst og Musik-Branchen
fra Indland og Udland.

I VESTSLESVIG

bør man læse

VESTKYSTEN.

Bil-

Traktor — Motor — Maskin

Smøre-

Olier

Fedt, Vognsømørelse, Gear-
kasseolie og Drivremme

kun Ima Kvaliteter

CARL BORCH

Tønder

Telf. 44

V. J. LUND

Bogbinderi og
Protokolfabrik

TØNDER

Østergade 40

Over Gaarden

— Alt Bogbinderarbejde
udføres hurtigt og solidt.

**LYS & KRAFT
RADIO**

STOREGADE 24 ::: TLF. 378

N. PICULELL

Sønderjydske Maanedsskrift

Tønder

Postgiro Nr. 9816.

Abonnementspris fjerdingaarlig ved Posten Kr. 1,65, — i
Boghandelen eller frit tilsendt fra Seminarielærer Eskildsen
i Tønder Kr. 1,50.
